

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی
دوره ۱، شماره ۳، زمستان ۱۳۹۲
ص ص: ۶۴-۵۳

بررسی و مقایسه نگرش متخصصان و مدیران ورزش در زمینه نقش ورزش همگانی و قهرمانی بر شاخص های توسعه اجتماعی

۱. علی قائدی - ۲. فرزاد غفوری* - ۳. غلامعلی کارگر

۱. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران، ۳ و ۲. دانشیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
(تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۰/۰۱، تاریخ تصویب: ۱۳۹۴/۰۱/۱۸)

چکیده

هدف از تحقیق حاضر، بررسی و مقایسه نگرش متخصصان و مدیران ورزش در زمینه نقش ورزش قهرمانی و همگانی بر شاخص های توسعه اجتماعی بود. روش تحقیق توصیفی بود و به صورت پیمایشی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق شامل استادان تربیت بدنی، دانشجویان دکتری مدیریت ورزشی استان تهران و افراد شاغل در فدراسیون های ورزشی (حدود ۷۰۰ نفر) بودند که ۲۰۳ نفر به صورت تصادفی طبقه ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار تحقیق شامل پرسشنامه ۳۸ سؤالی محقق ساخته بود که روایی محتوایی آن توسط استفاده از آلفای کرونباخ در تمامی شاخص ها بیشتر از ۰/۷ محاسبه شد. در خصوص روایی سازه، با توجه به بار عاملی و T-value تمامی شاخص ها پیشگوی مناسبی برای توسعه اجتماعی بودند. برای تحلیل داده ها از روش های آماری توصیفی و استنباطی تی استودنت تک گروهی و مستقل، تحلیل واریانس استفاده شد. نتایج نشان داد که نگرش متخصصان و مدیران ورزش درباره نقش ورزش همگانی و قهرمانی بر توسعه اجتماعی تمامی شاخص ها به جز عدالت اجتماعی در حد زیاد است، بنابراین برای استفاده از ورزش در راستای توسعه اجتماعی باید برنامه ریزی مناسب انجام گیرد.

واژه های کلیدی

رفاه اجتماعی، سلامت اجتماعی، عدالت اجتماعی، وحدت و انسجام اجتماعی، ورزش.

مقدمه

اهمیت ورزش در دنیای کنونی بر کسی پوشیده نیست، رابطه آن با مقولاتی همچون توسعه پایدار، توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی، صلح، مشارکت، محیط زیست و... آثار ژرفی بر وضعیت جوامع معاصر بر جای نهاده است (۳۱). با آغاز هزاره سوم نقش ورزش در توسعه بیش از گذشته افزایش یافته است، به طوری که بررسی ۲۸۰ مطالعه انجام گرفته در زمینه ورزش در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه نشان می دهد که ورزش نقش مؤثری در توسعه و حل مسائل اجتماعی دارد (۳۴). باید اذعان کرد که ورزش یکی از جنبه های اهداف توسعه هزاره سازمان ملل است و با توسعه ارتباط تنگاتنگی دارد (۳۲). با گسترش آن، مردم و قشرهای گوناگون یک جامعه از فواید آن بهره مند می شوند. ورزش دارای تأثیرات مختلف سیاسی و اجتماعی در ابعاد بین المللی و داخلی است که از جمله آنها تاکنون نقش ورزش در تحکیم ارزش های اجتماعی، تقویت روح همبستگی ملی، افزایش مشارکت سیاسی و رفاه اجتماعی آشکار بوده است (۱۳). ورزش وسیله ای برای کسب اعتبار اجتماعی در سطح محلی، ملی یا جامعه جهانی است. کسب اعتبار از طریق ورزش به خصوص در بین گروه های قومی و نژادی در داخل یک کشور مرسوم است. همچنین در سطح جهانی کسب اعتبار از طریق ورزش به ویژه برای کشورهای کوچک یا کشورهای تازه استقلال یافته اهمیت زیادی دارد که سبب شناسانده شدن این کشورها به جهانیان می شود. موفقیت ورزشی در یک رشته خاص سبب ایجاد هویت خاص در بین یک گروه یا جامعه می شود و احساس یکی بودن و متحد بودن را در بین آنها تقویت می کند.

وحدت احساسی که به وسیله ورزش یا یک تیم ورزشی ایجاد می شود، می تواند برای ایجاد یا احیای هویت شهر یا ملت استفاده شود. با توجه به نقش ورزش در توسعه و همچنین نقش آن در رقم زدن افتخارات ملی برای استفاده از این ابزار مناسب توسعه در سطوح مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی باید چاره اندیشی شود (۱۰).

توسعه اجتماعی یکی از ابعاد اصلی فرایند توسعه و بیانگر کیفیت نظام اجتماعی در راستای دستیابی به عدالت اجتماعی، ایجاد یکپارچگی و انسجام اجتماعی و افزایش کیفیت زندگی است (۶). بیشتر کشورها از جمله کشور ما توجه خاصی به مقوله توسعه اجتماعی دارند و در این زمینه اقداماتی صورت گرفته است (۵). با توجه به تحقیقات پیشین شاخص هایی برای توسعه اجتماعی وجود دارد. اکبری (۱۳۸۰) در مقاله «وضعیت فعلی جامعه ایران با نظر به شاخص های توسعه اجتماعی» هفت شاخص توسعه اجتماعی را انتخاب کرد که عبارت بودند از:

۱. درصد شاغلان در صنعت؛ ۲. درصد شاغلان؛ ۳. میزان مرگومیر نوزادان؛ ۴. امید به زندگی؛ ۵. درصد کودکان ۶ تا ۱۰ سال که به تحصیل اشتغال دارند؛ ۶. درصد خانواده هایی که به آب آشامیدنی دسترسی ندارند؛ ۷. درصد با سواد مردان و زنان ۱۵ سال به بالا (۳).

۲. فلاح خوش خلق (۱۳۹۰) شاخص های زیر را به عنوان شاخص های توسعه اجتماعی معرفی کرد:

۳. ۱. همبستگی اجتماعی (افزایش جمعیت، افزایش تراکم اخلاقی، افزایش تقسیم کار اجتماعی)؛ ۲. افزایش تأمین و رفاه اجتماعی (درآمد، افزایش رفاه، بهبود الگوی مصرف، افزایش طول عمر و امید به زندگی، افزایش رضایت از زندگی، گذران اوقات

فراغت)؛ ۳. کاهش فقر (۸). در پژوهشی در چهارمین کنفرانس رهیافت قابلیت، ارتقای تأمین انسانی در سال ۲۰۰۴ در دانشگاه پابو ایتالیا، شش شاخص برای اندازه‌گیری توسعه اجتماعی در نظر گرفته شد (زندگی سالم و طولانی، دانش و سواد، استاندارد معاش آبرومند، فقر، برابری، دسترسی به امکانات بهداشتی) (۲۹).

با توجه به اینکه در تحقیقات انجام‌گرفته شاخص‌های متفاوتی برای توسعه اجتماعی بیان شده است، در تحقیق حاضر سعی خواهد شد تا ترکیبی از شاخص‌های زیر مدنظر قرار گیرد:

۱. رفاه اجتماعی (خوشبختی، عزت نفس، آرامش، امید به زندگی، میزان برخورداری از امکانات، مسکن و...)

۲. سلامت فردی و اجتماعی (بهداشت، تغذیه، استعمال مواد مخدر، فساد، سلامت جسمی و...)

۳. وحدت و انسجام اجتماعی (همبستگی در جامعه، کشمکش و تضاد قومی، درگیری‌های داخلی و...)

۴. عدالت اجتماعی (فاصله طبقاتی، میزان تبعیض بین زن و مرد، نحوه توزیع درآمد، قدرت و...).

تا به حال تحقیقاتی در زمینه نقش ورزش بر هریک از زیرشاخه‌های توسعه اجتماعی انجام گرفته است. بالدی^۱ (۲۰۱۲) در تحقیقی نشان داد که بین شاخص‌های امید به زندگی و خوش‌بینی تفاوت معناداری در افراد ورزشکار وجود دارد و ورزشکاران در وضعیت بهتری نسبت به افراد غیرورزشکار قرار دارند (۱۶). احمدی (۱۳۸۶) در تحقیقی با عنوان «بررسی آثار نتایج تیم ملی فوتبال ایران در جام جهانی ۲۰۰۶ بر هویت ملی شهروندان (مطالعه موردی یاسوج)» عنوان کرد که پس از شکست تیم

ملی فوتبال ایران برابر تیم مکزیک و پرتغال، نمره‌های هویت ملی در ابعاد مختلف به صورت کلی کاهش یافت، اما پس از کسب تساوی در مقابل آنگولا روند کاهش نمره‌های هویت ملی متوقف شد، اما افزایش معناداری هم مشاهده نشد (۱). هاشمی (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان «فوتبال و هویت به بررسی رابطه بین فوتبال و هویت ملی» به نتایج ذیل دست یافت:

- تیم ملی فوتبال به یکی از شاخص‌ترین نمادهای ملی تبدیل شده است و حضور این تیم در عرصه رقابت‌های بین‌المللی و جهانی سرمایه بزرگی از حمایت و همدلی ملی را به همراه داشته است؛

- حمایت مسلمانان غیرایرانی، از جمله عرب‌ها و مسلمانان مقیم آلمان، از تیم ایران و سایر تیم‌های کشورهای مسلمان جلوه‌ای از بروز هویت فراملی است (۱۵).

اسمیت و همکاران (۲۰۰۷) در تحقیقی در جنوب استرالیا طی ۱۰ تا ۱۶ هفته بر روی ۱۳۱ نفر به این نتیجه رسیدند که انجام مرتب ورزش یوگا در کاهش استرس، کاهش فشار خون و بهبود کیفیت زندگی افراد مورد بررسی نقش مؤثری داشت، حتی یوگا در سلامت روحی افراد مورد بررسی مؤثر بود و موجب آرامش ذهنی و روانی آنان شد (۳۴).

مور و شپرد^۲ (۲۰۰۷) در تحقیقی با عنوان «اثر نتیجه ورزش راگی روی پرخشگری تماشاگران و گرایش به نوشیدن الکل» نشان دادند که بین میزان پرخشگری قبل و بعد از بازی تماشاگران تیم‌های برنده و بازنده تفاوت معناداری وجود دارد و نتیجه مسابقه تأثیر مستقیمی در بروز پرخشگری تماشاگران دارد (۳۰). لورمور^۳ (۲۰۰۸) در تحقیقی با عنوان «ورزش: موتور جدید توسعه»، موارد زیر را به‌عنوان کارکردهای توسعه‌ای

2 . Moore and Shepherd
3 . Levermore

1 . Baledi

شاخص‌ها مشخص شود. این تحقیق در پی آن است تا با بررسی و مقایسه دیدگاه متخصصان و مدیران ورزش در زمینه نقش ورزش قهرمانی و همگانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی، به این پرسش پاسخ دهد که از دید نمونه‌های پژوهش نقش کدام‌یک از این ورزش‌ها بر توسعه اجتماعی بیشتر است؟

روش تحقیق

روش تحقیق توصیفی، روش اجرا پیمایشی و روش جمع‌آوری اطلاعات میدانی بود. جامعه آماری این تحقیق شامل مدیران (شاغل در فدراسیون‌های ورزشی) و متخصصان (استادان و دانشجویان مقطع دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه‌های تهران) ورزش کشور (حدود ۷۰۰ نفر) بود. براساس جدول مورگان حجم نمونه آماری ۲۴۸ نفر مشخص شد که ۲۰۳ پرسشنامه (۳۹ استاد، ۱۱۳ دانشجوی دکتری، ۵۱ شاغل در فدراسیون) برگشت داده شد. نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ای تصادفی صورت پذیرفت. از آمار توصیفی شامل جداول، فراوانی و درصد فراوانی، برای توصیف داده‌ها استفاده شد، در قسمت آمار استنباطی از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف به منظور بررسی نرمال بودن توزیع، آزمون تی استودنت مستقل، آزمون تحلیل واریانس با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ و تحلیل عاملی تأییدی با نرم‌افزار لیزرل نسخه ۸/۸ استفاده شد.

به دلیل فقدان ابزار دقیق و معتبر که به وسیله آن بتوان نقش ورزش همگانی و قهرمانی را بر شاخص‌های توسعه اجتماعی بررسی کرد، پرسشنامه اولیه‌ای تهیه شد. برای تعیین روایی صوری و محتوایی در بین پانزده نفر از استادان دانشگاه و متخصصان تربیت بدنی توزیع شد و پس از حذف و اضافه کردن تعدادی از سؤالات پرسشنامه در دو

ورزش نام برد: حل تعارض، زیرساخت‌های فیزیکی، بالا بردن سطح آگاهی به‌ویژه از طریق آموزش و پرورش، تأثیر مستقیم بر سلامت جسمی و روانی، رفاه عمومی، توسعه اقتصادی و کاهش فقر (۲۷). اکهلم^۱ (۲۰۱۳) در تحقیقی مروری با عنوان «ورزش و پیشگیری از جرم و جنایت» به بررسی مطالعات انجام‌گرفته در این زمینه پرداخت و بیان کرد که در اکثر مطالعات انجام‌گرفته ورزش ابزاری قوی برای پیشگیری از جرم و جنایت است (۲۱). نوربخش (۱۳۹۲) با بررسی جامعه‌شناختی کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد (مطالعه موردی کرمان) نشان داد که شرکت در فعالیت‌های ورزشی موجب شادابی و نشاط، سلامتی، آرامش، فرهنگ‌پذیری، نظم اجتماعی، تعادل اجتماعی، همبستگی اجتماعی، ثبات و پایداری، یادگیری سیاسی، کاهش خشونت و وفای اجتماعی می‌شود (۱۶). با اینکه توسعه به عنوان بحث مهم در تمامی محافل ورزشی مطرح می‌شود، مقامات ورزشی، سیاستگذاران و طرفداران درک ساده‌لوحانه‌ای از توسعه و نقش ورزش در آن دارند. به طوری که سازمان‌های بین‌المللی در مورد کاهش مشارکت ورزشی و ارتباط آن با مسائل اجتماعی مانند افزایش نرخ جرم و جنایت، مصرف مواد مخدر و ... ابراز نگرانی می‌کنند (۳۰، ۲۶، ۲۰، ۱۸، ۱۷). در ایران هم ورزش همیشه به عنوان یکی از مباحث فرعی در توسعه مورد توجه قرار گرفته است، موضوعی که در کشورهای توسعه‌یافته به عنوان یک رکن مهم اقتصادی، سیاسی و اجتماعی به آن نگاه می‌شود (۱۰). در هر کدام از تحقیقات اشاره‌شده، زیرشاخه‌های کوچکی از توسعه اجتماعی و نقش ورزش بر آن بررسی شده است، ولی تحقیقی که همه شاخص‌های توسعه اجتماعی را بررسی کند، انجام نگرفته است، از این رو لازم است تا با بررسی شاخص‌های توسعه اجتماعی، نقش ورزش بر این

تمامی شاخص‌ها بیشتر از ۰/۷ تعیین شد. پرسشنامه مشتمل بر ۳۸ سؤال و شامل طیف لیکرت پنج‌ارزشی بود.

نتایج و یافته‌های تحقیق

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های پژوهش در جدول ۱، نشان داده شده است.

بخش اطلاعات جمعیت‌شناختی و شاخص‌های توسعه اجتماعی شامل چهار شاخص رفاه اجتماعی، سلامت فردی و اجتماعی، وحدت و انسجام اجتماعی و عدالت اجتماعی تنظیم و پس از توزیع مجدد، روایی محتوایی آن تأیید شد و روایی سازه پرسشنامه با آزمون تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفت. همچنین پایایی آن در آزمون مقدماتی و ۳۰ آزمودنی از طریق آزمون آلفای کرونباخ در

جدول ۱. توزیع فراوانی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های تحقیق

متغیر	گروه	تعداد	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۰۹	۵۳/۷
	زن	۹۴	۴۶/۳
سن	کمتر از ۳۰ سال	۲۴	۱۱/۸
	بین ۳۰ تا ۴۰ سال	۹۳	۴۵/۸
	بین ۴۰ تا ۵۰ سال	۵۸	۲۸/۶
	بیشتر از ۵۰ سال	۲۸	۱۳/۶
تحصیلات	کارشناسی و پایین‌تر	۲۴	۱۱/۸
	کارشناسی‌ارشد	۳۶	۱۷/۷
	دانشجوی دکتری	۱۰۵	۵۱/۷
	دکتری	۳۸	۱۸/۷
شغل	دانشجو	۹۰	۴۴/۳
	هیأت علمی	۳۹	۱۹/۷
	شاغل در فدراسیون	۵۱	۲۵/۱
	سایر	۲۳	۱۱/۳

جدول ۲. آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی پرسشنامه

شاخص	ورزش قهرمانی	ورزش همگانی
رفاه اجتماعی	۰/۸۵	۰/۷۷
سلامت فردی و اجتماعی	۰/۸۴	۰/۷۷
وحدت و انسجام اجتماعی	۰/۸۴	۰/۸۷
عدالت اجتماعی	۰/۸۲	۰/۹۱

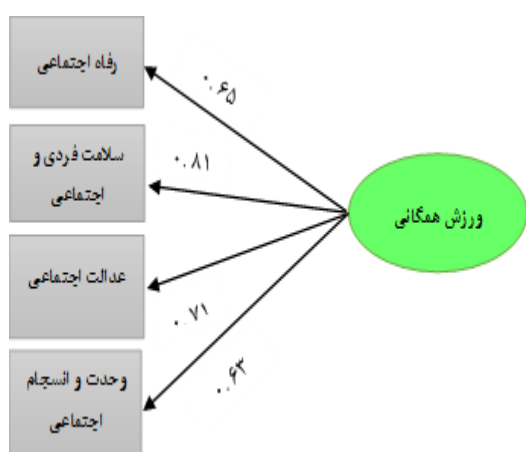
آزمون است ($\alpha = ۰/۰۵$)، پرسشنامه هم در بخش ورزش قهرمانی و هم در بخش ورزش همگانی توزیع طبیعی دارد، به همین دلیل برای آزمون فرضیه آزمون‌های پارامتریک استفاده شد.

با توجه جدول ۲ نتایج آزمون آلفای کرونباخ، در تمامی شاخص‌ها آلفا بیشتر از ۰/۷ است، در نتیجه پرسشنامه از پایایی لازم برخوردار بود.

با توجه به نتایج جدول ۳، از آزمون k-S نتیجه گرفته می‌شود که چون مقدار سطح معناداری بزرگ‌تر از سطح

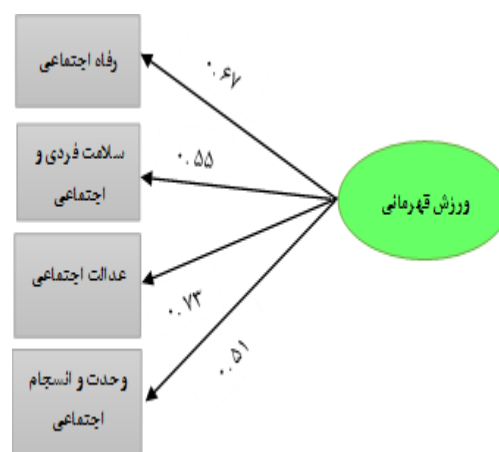
جدول ۳. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای بررسی وضعیت طبیعی بودن داده‌ها در پرسشنامه

شاخص	پرسشنامه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	k-s	سطح
رفاه اجتماعی	ورزش قهرمانی	۲۰۳	۳/۴۷۷	۰/۴۷۵	۱/۲۵۳	۰/۰۸۶
	ورزش همگانی	۲۰۳	۳/۳۴۲	۰/۵۲۷	۰/۸۲۱	۰/۵۱۱
سلامت فردی و اجتماعی	ورزش قهرمانی	۲۰۳	۳/۲۶۶	۰/۶۴۱	۱/۲۸۶	۰/۰۷۳
	ورزش همگانی	۲۰۳	۳/۷۹۳	۰/۶۰۳	۱/۳۲۵	۰/۰۶۰
وحدت و انسجام اجتماعی	ورزش قهرمانی	۲۰۳	۳/۴۳۱	۰/۶۷۹	۱/۱۱۱	۰/۱۶۹
	ورزش همگانی	۲۰۳	۳/۳۰۴	۰/۷۱۴	۰/۹۲۷	۰/۳۵۷
عدالت اجتماعی	ورزش قهرمانی	۲۰۳	۲/۸۳۸	۰/۷۲۵	۱/۱۵۴	۰/۱۴۰
	ورزش همگانی	۲۰۳	۳/۰۰۲	۰/۸۵۴	۱/۰۰۹	۰/۲۶۱

شکل ۲. نتایج آزمون تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه

ورزش همگانی

شکل ۱. نتایج آزمون تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه

ورزش همگانی

جدول ۴. شاخص‌های برازندگی مدل‌ها

ورزش	X ²	DF	GFI	NFI	CFI	RMSEA
قهرمانی	۱/۶۲	۲	۰/۹۸	۰/۹۶	۰/۹۷	۰/۰۰۲
همگانی	۴/۶	۲	۰/۹۴	۰/۹۳	۰/۹۳	۰/۰۲۱

در نتیجه پرسشنامه از روایی سازه خوبی برخوردار بود و شاخص‌های ارایه‌شده پیشگوی خوبی برای توسعه اجتماعی بودند.

با توجه به شکل‌های ۱ و ۲ و جدول ۴، نتایج آزمون تحلیل عاملی تأییدی بار عاملی در تمامی شاخص‌ها بیشتر از ۰/۳ و تمامی شاخص‌های برازندگی بیشتر از ۰/۹ بود،

جدول ۵. نتایج آزمون تحلیل واریانس برای مقایسه دیدگاه نمونه‌های پژوهش بر اساس گروه‌های شغلی آنها

شاخص	ورزش	شغل	تعداد	میانگین	s.d	آماره F	P_value
رفاه اجتماعی	همگانی	دانشجو	۹۰	۳/۲۶۷	۰/۴۷۹	۲/۱۴۰	۰/۰۹۶
		هیأت علمی	۳۹	۳/۳۱۲	۰/۵۶۴		
		شاغل در	۵۱	۳/۴۹۶	۰/۵۵۳		
	قهرمانی	سایر	۲۳	۳/۳۴۷	۰/۵۵۴		
		دانشجو	۹۰	۳/۵۲۷	۰/۳۹۴		
		هیأت علمی	۳۹	۳/۳۳۳	۰/۶۱۶		
سلامت فردی و اجتماعی	همگانی	شاغل در	۵۱	۳/۴۶۲	۰/۴۰۰	۰/۴۸۳	۰/۱۵۵
		سایر	۲۳	۳/۵۵۴	۰/۶۱۱		
		دانشجو	۹۰	۳/۷۶۹	۰/۶۲۴		
	قهرمانی	هیأت علمی	۳۹	۳/۷۲۶	۰/۶۳۵		
		شاغل در	۵۱	۳/۸۶۰	۰/۶۳۵		
		سایر	۲۳	۳/۸۵۰	۰/۶۳۱		
وحدت و انسجام اجتماعی	همگانی	دانشجو	۹۰	۳/۲۶۱	۰/۵۶۰	۰/۸۰۰	۰/۱۳۵
		هیأت علمی	۳۹	۳/۰۷۹	۰/۵۸۴		
		شاغل در	۵۱	۳/۳۹۸	۰/۷۷۴		
	قهرمانی	سایر	۲۳	۳/۳۰۴	۰/۶۶۹		
		دانشجو	۹۰	۳/۲۹۷	۰/۷۷۲		
		هیأت علمی	۳۹	۳/۳۴۲	۰/۷۷۵		
عدالت اجتماعی	همگانی	شاغل در	۵۱	۳/۲۰۸	۰/۵۷۸	۲/۰۳۵	۰/۱۱۰
		سایر	۲۳	۳/۴۷۸	۰/۶۲۴		
		دانشجو	۹۰	۳/۵۲۷	۰/۷۴۱		
	قهرمانی	هیأت علمی	۳۹	۳/۴۴۵	۰/۶۵۹		
		شاغل در	۵۱	۳/۲۳۷	۰/۵۷۴		
		سایر	۲۳	۳/۴۶۲	۰/۶۲۲		
رفاه اجتماعی	همگانی	دانشجو	۹۰	۲/۸۳۳	۰/۸۲۷	۲/۹۵۴	*۰/۰۳۴
		هیأت علمی	۳۹	۳/۰۱۵	۰/۹۶۹		
		شاغل در	۵۱	۳/۱۲۹	۰/۷۴۸		
	قهرمانی	سایر	۲۳	۳/۳۵۶	۰/۸۵۶		
		دانشجو	۹۰	۲/۸۹۳	۰/۷۰۰		
		هیأت علمی	۳۹	۲/۷۳۳	۰/۶۶۲		
سلامت فردی و اجتماعی	قهرمانی	شاغل در	۵۱	۲/۸۰۰	۰/۸۲۴	۰/۵۲۳	۰/۱۶۶۷
		سایر	۲۳	۲/۸۸۷	۰/۷۰۰		
		دانشجو	۹۰	۲/۸۸۷	۰/۷۰۰		

بررسی شاخص عدالت اجتماعی در ورزش همگانی
 بیانگر این است که دیدگاه گروه‌های شغلی سایر (۳/۳۵۶)
 $m =$ و شاغل در فدراسیون (۳/۱۲۹) $m =$ از گروه‌های
 شغلی هیأت علمی (۳/۰۱۵) $m =$ و دانشجو (۲/۸۳۳)
 $m =$ مثبت‌تر است.

با توجه به جدول ۵، نتایج آزمون تحلیل واریانس در
 هیچ‌کدام از شاخص‌ها به جز شاخص عدالت اجتماعی در
 بخش ورزش همگانی ($P = ۰/۰۳۴ < ۰/۰۵$, $P = ۲/۹۵۴$)
 F)، بین دیدگاه نمونه‌های پژوهش در زمینه نقش ورزش
 همگانی و قهرمانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی تفاوت
 معناداری وجود ندارد ($P > ۰/۰۵$).

جدول ۶. نتایج آزمون تی مستقل برای مقایسه نقش ورزش همگانی و قهرمانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی از دید

نمونه‌های پژوهش								
شاخص	ورزش	تعداد	میانگین	انحراف	اختلاف میانگین	df	t	sig
رفاه اجتماعی	قهرمانی	۲۰۳	۳/۴۷۷	۰/۴۷۵	۰/۱۳۴	۴۰۴	۲/۶۹	۰/۰۰۷*
	همگانی	۲۰۳	۳/۳۴۲	۰/۵۲۷				
سلامت فردی و اجتماعی	قهرمانی	۲۰۳	۳/۲۶۶	۰/۶۴۱	-۰/۵۲۷	۴۰۴	-۱/۵۲	۰/۰۰۱*
	همگانی	۲۰۳	۳/۷۹۳	۰/۶۰۳				
وحدت و انسجام اجتماعی	قهرمانی	۲۰۳	۳/۴۳۱	۰/۶۷۹	۰/۱۲۷	۴۰۴	۱/۸۴	۰/۰۶۶
	همگانی	۲۰۳	۳/۳۰۴	۰/۷۱۴				
عدالت اجتماعی	قهرمانی	۲۰۳	۲/۸۳۸	۰/۷۲۵	-۰/۱۶۳	۴۰۴	-۲/۰۷۹	۰/۰۳۸*
	همگانی	۲۰۳	۳/۰۰۲	۰/۸۵۴				
مجموع شاخص‌ها	قهرمانی	۲۰۳	۳/۳۴۸	۰/۴۶۶	-۰/۱۴۴	۴۰۴	-۳/۰۵۰	۰/۰۰۲*
	همگانی	۲۰۳	۳/۴۹۳	۰/۴۸۸				

تحقیقات الوسکی و همکاران (۲۰۱۱)، بالدی و همکاران (۲۰۱۲)، رضانی‌نژاد (۱۳۸۹) و افروزه (۱۳۷۹) که بیان کردند شرکت در فعالیت‌های ورزش موجب افزایش امید، سرزندگی، نشاط و ارتقای ابعاد مختلف کیفیت زندگی می‌شود، همخوانی دارد (۲۲، ۱۶، ۷، ۲).

به نظر می‌رسد ورزش، نقش بسزایی در شاخص رفاه اجتماعی دارد. رفاه یکی از شاخص‌های بسیار مهم توسعه اجتماعی است که ابعاد گسترده‌ای مانند بعد زیستی، سیاسی، اقتصادی، حقوقی و اجتماعی دارد (۴). ورزش می‌تواند نقش مهمی در این شاخص ایفا کند، شرکت در این فعالیت‌ها می‌تواند موجب افزایش روحیه و سرزندگی افراد، بهبود کیفیت زندگی، افزایش امید به زندگی، کاهش میزان فقر و .. شود (۷، ۲). از این رو مسئولان و برنامه‌ریزان می‌توانند با سرمایه‌گذاری بر روی ورزش به عنوان یک عامل اثرگذار رفاه اجتماعی از پتانسیل آن در راستای ارتقای توسعه اجتماعی استفاده کنند.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ورزش همگانی و قهرمانی تأثیر زیادی بر شاخص سلامت فردی و اجتماعی دارد که با نتایج تحقیقات الوسکی و همکاران (۲۰۰۵) و اسمیت و همکاران (۲۰۰۷) که بیان کردند شرکت در

با توجه به جدول ۶، نتایج آزمون تی مستقل، بین دیدگاه نمونه‌های پژوهش در زمینه مقایسه تأثیر ورزش همگانی و قهرمانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی در تمامی شاخص‌ها به جز شاخص وحدت و انسجام اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد ($p < 0/05$). در شاخص رفاه اجتماعی نگرش نسبت به ورزش قهرمانی مثبت‌تر و در شاخص‌های سلامت فردی و اجتماعی و عدالت اجتماعی و مجموع شاخص‌ها نگرش نسبت به ورزش همگانی مثبت‌تر است. همچنین در تمامی شاخص‌ها به جز شاخص عدالت اجتماعی هم در ورزش قهرمانی و هم در ورزش همگانی دیدگاه نمونه‌های پژوهش در زمینه تأثیر ورزش بر شاخص‌های توسعه اجتماعی در حد زیاد و در شاخص عدالت اجتماعی در حد متوسط است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از تحقیق حاضر بررسی و مقایسه دیدگاه متخصصان و مدیران ورزش در زمینه نقش ورزش همگانی و قهرمانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی بود. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ورزش همگانی و قهرمانی تأثیر زیادی بر شاخص رفاه اجتماعی دارد. این یافته با نتایج

اجتماعی، همبستگی اجتماعی، ثبات و پایداری، یادگیری سیاسی، کاهش خشونت و وفاق اجتماعی می‌شود، همخوانی دارد (۱۴).

یکی دیگر از مهم‌ترین کارکردهای ورزش، ایجاد وحدت و انسجام در جامعه و بالا بردن هویت ملی در جامعه است. ورزش وسیله‌ای برای کسب اعتبار اجتماعی در سطح محلی، ملی یا جامعه جهانی است. کسب اعتبار از طریق ورزش به خصوص در بین گروه‌های قومی و نژادی در داخل یک کشور مرسوم است. همچنین در سطح جهانی کسب اعتبار از طریق ورزش به‌ویژه برای کشورهای کوچک یا کشورهای تازه استقلال یافته اهمیت زیادی دارد. موفقیت ورزشی در یک رشته خاص سبب ایجاد هویت خاص در بین یک گروه یا جامعه می‌شود و احساس یکی بودن و متحد بودن را در بین آنها تقویت می‌کند و وحدت احساسی که به وسیله ورزش یا یک تیم ورزشی ایجاد می‌شود، می‌تواند برای ایجاد یا احیای هویت شهر یا ملت استفاده شود (۱۰). با توجه به نقش ورزش در توسعه و همچنین نقش آن در رفع تبعیض بین زن و مرد و قشرهای مختلف جامعه برای استفاده از این ابزار مناسب توسعه در سطوح مختلف باید برنامه‌ریزی مناسب انجام گیرد.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ورزش همگانی و قهرمانی تأثیری در حد متوسط بر شاخص عدالت اجتماعی دارد که با نتایج تحقیق لورمور (۲۰۰۸) که رفاه عمومی، توسعه اقتصادی و کاهش فقر را به‌عنوان کارکردهای توسعه‌ای ورزش نام برد، همخوانی دارد (۲۷).

امروزه عدالت اجتماعی به لحاظ بسیاری از ضرورت‌های مورد توجه نظریه‌پردازان قرار گرفته و ثابت شده است که پرداختن به عدالت اجتماعی از ضروریات بقای یک جامعه است و عدم رعایت عدالت اجتماعی به مواردی منجر می‌شود که، بروز فقر، جرم و جنایت و آشوب از

فعالیت‌های ورزشی موجب افزایش سلامت فردی و روانی افراد می‌شود (۳۴، ۲۲)، همچنین نتایج تحقیقات اکهلم (۲۰۱۳)، کانستینتیناکوس و همکاران (۲۰۱۰) و مک دونالد (۲۰۰۳)، که بیان کردند شرکت در فعالیت‌های ورزشی سبب پیشگیری از وقوع جرم و کاهش تمایل زندانیان به ارتکاب جرم می‌شود (۲۸، ۲۵، ۲۱) و نتایج تحقیق معینی‌فرد (۱۳۹۰) که بیان کرد شرکت در فعالیت‌های ورزش همگانی با بهبود روابط خانوادگی مرتبط دانست (۱۲)، همچنین نتایج تحقیق کانتوما و همکاران (۲۰۱۰) که بیان کرد ورزش سبب می‌شود مشکلات رفتاری افراد در جامعه کمتر شود، همخوانی دارد (۲۴).

سلامت موضوعی چندبعدی است. سه بعد جسمی، روانی و اجتماعی را می‌توان به‌عنوان ابعاد مهم سلامت نام برد. ولی ابعاد دیگری نیز می‌توان برای آن تعیین کرد؛ ابعاد روحی، عاطفی، شغلی، سیاسی و ... با رشد علم و دانش این فهرست را می‌توان گسترش داد (۲۳). ازاین‌رو با توجه به حوزه وسیع و مهم سلامت که سنگ بنای توسعه اجتماعی به‌شمار می‌آید، باید توجه ویژه‌ای به این حوزه شود. ورزش هم در بعد سلامت اجتماعی و هم در بعد سلامت فردی می‌تواند نقش مهمی ایفا کند. فعالیت‌های ورزشی موجب بهبود وضعیت جسمانی افراد، افزایش مهارت‌های اجتماعی، کاهش فساد و انحرافات اجتماعی در جامعه، ثبات کانون خانواده و ... می‌شود (۲۷، ۲۱). بنابراین ورزش می‌تواند به‌عنوان وسیله مؤثری در این حوزه به‌کار رود.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ورزش همگانی و قهرمانی تأثیر زیادی بر شاخص وحدت و انسجام اجتماعی دارد که با نتایج تحقیق نوربخش (۱۳۹۲) که بیان کرد شرکت در فعالیت‌های ورزشی موجب شادابی و نشاط، سلامتی، آرامش، فرهنگ‌پذیری، نظم اجتماعی، تعادل

جمله آنهاست. عدم رعایت عدالت اجتماعی یا به عبارتی نابرابری سبب می‌شود که تا عده ای استعدادها را خود را بیشتر باور کرده و موقعیت‌های برابر جامعه را انحصاری کنند و دیگران را به‌رغم استعدادها مناسب از راهیابی به این موقعیت‌ها محروم کنند (۸). با توجه به نتایج تحقیق، ورزش دارای کارکردهای توسعه‌ای مانند افزایش رفاه عمومی، توسعه اقتصادی و کاهش فقر است (۲۷) و می‌تواند به‌عنوان راهکاری مناسب در راستای تحقق عدالت اجتماعی به‌کار گرفته شود.

بررسی نقش ورزش همگانی و قهرمانی بر شاخص‌های توسعه اجتماعی براساس متغیر گروه شغلی نشان داد که دیدگاه همه این گروه‌ها مثبت است و تفاوت معناداری بین دیدگاه آنها وجود ندارد. بررسی براساس متغیر شغل در ورزش همگانی نشان داد که دیدگاه افراد شاغل در فدراسیون و سایر از همه بیشتر و دیدگاه دانشجویان از همه کمتر است، ولی دیدگاه همه آنها در مورد موضوع تحقیق در حد زیاد است. بنابراین دیدگاه مثبت گروه‌های مختلف نمونه تحقیق بیانگر این است که ورزش نقش بسیار مهمی در توسعه اجتماعی جامعه دارد (۱۳).

با توجه به نتایج تحقیق در مقایسه بین نگرش‌ها در زمینه تأثیر ورزش همگانی و قهرمانی بر شاخص‌های

توسعه اجتماعی در تمامی شاخص‌ها به‌جز وحدت و انسجام اجتماعی اختلاف معنادار است. در شاخص‌های سلامت فردی و اجتماعی و عدالت اجتماعی نقش ورزش همگانی بیشتر و در شاخص رفاه اجتماعی نقش ورزش قهرمانی بیشتر است. در مجموع شاخص‌ها از دید متخصصان و مدیران ورزش نقش ورزش همگانی بیشتر از ورزش قهرمانی است. می‌توان گفت که ورزش همگانی زیربنای توسعه اجتماعی و همچنین ورزش قهرمانی است. با توجه به این نتایج پیشنهاد می‌شود طرح و برنامه‌ای مناسب در سطح ملی صورت پذیرد، تا هم هدف و چشم‌انداز ورزش مشخص شود، و با دادن آگاهی لازم به مسئولان، برنامه‌ریزان و مردم در خصوص نقش و جایگاه ویژه ورزش در شاخص‌های مختلف توسعه یک جامعه، زمینه مشارکت بیشتر مردم در ورزش فراهم شود، ولی با توجه به محدودیت امکانات و منابع مالی، مسئولان و برنامه‌ریزان باید با توجه به شاخص‌های توسعه‌ای که مدنظر آنهاست، برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری هدفمند و بیشتری در زمینه ورزش همگانی یا قهرمانی یا هر دو انجام دهند تا از این ظرفیت مهم در راستای توسعه جامعه بهره لازم برده شود.

منابع و مآخذ

۱. احمدی، سیروس. (۱۳۸۶). "بررسی آثار نتایج تیم ملی فوتبال ایران در جام جهانی ۲۰۰۶ بر هویت ملی شهروندان (مطالعه موردی یاسوج)". فصلنامه المپیک، سال پانزدهم، شماره ۱ (پیاپی ۳۷)، صص ۸۵-۹۵.
۲. افروزه، علی. (۱۳۹۲). "تأثیر مشارکت در فعالیت‌های ورزشی بر کیفیت زندگی". چکیده مقالات، برگزیده سومین کنگره پیشگامان پیشرفت، دانشگاه صنعتی قم.
۳. اکبری، غضنفر. (۱۳۸۰). "وضعیت فعلی جامعه ایران با نظر به شاخص‌های توسعه اجتماعی". مجموعه مقالات همایش توسعه اجتماعی. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۴. پیلوار، نور محمد. (۱۳۸۹). "بررسی رابطه وضعیت رفاه اجتماعی در ایران با درآمدهای نفتی طی سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۴۷". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.

۵. تولایی، حسین. (۱۳۸۸). "رابطه کار کودک با توسعه اجتماعی". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
۶. رفیعی، حسن و مدنی، سعید. (۱۳۸۰). "بررسی تطبیقی دیدگاه‌های توسعه و رفاه اجتماعی در ایران". مجموعه مقالات همایش توسعه اجتماعی، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۷. رضائی‌نژاد، رحیم؛ نیازی، محمد و همتی‌نژاد، مهرعلی. (۱۳۸۹). "مقایسه سلامت عمومی افراد شرکت‌کننده در ورزش همگانی و افراد غیرفعال در شهر رشت". فصلنامه علوم ورزشی، سال دوم، شماره ۴، صص ۴۹-۶۶.
۸. فلاح خوش خلق، سهراب. (۱۳۹۰). "بررسی نقش دهیاران در توسعه اجتماعی و فرهنگی روستاهای شهرستان تالش". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه علوم انسانی، مرکز تهران، واحد پرند.
۹. کمالی، علی. (۱۳۷۹). "مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی نابرابری‌های اجتماعی". چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
۱۰. گودرزی، محمود؛ اسدی، حسن؛ خبیری، محمد و دوستی، مرتضی. (۱۳۹۱). "سیاست و ورزش". ساری: موج قلم.
۱۱. محمدی، حسین. (۱۳۹۳). "طراحی و تدوین استراتژیک ورزش همگانی استان سمنان". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه علامه طباطبایی.
۱۲. معینی‌فرد، حشمت‌السادات. (۱۳۹۰). "تأثیر ورزش یوگا بر روابط خانوادگی افراد (مطالعه موردی: باشگاه‌های ورزشی شهر یزد)". مدیریت ورزشی، شماره ۱۳، صص ۹۷-۸۱.
۱۳. ملکوتیان، مصطفی. (۱۳۸۸). "ورزش و سیاست". فصلنامه سیاست دانشکده حقوق دانشگاه تهران، سال سی‌ونهم، شماره ۲، پیاپی ۱۰، صص ۳۱۶-۳۰۱.
۱۴. نوربخش، مهرداد و جوانمرد، کمال. (۱۳۹۲). "بررسی جامعه‌شناختی کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد (مطالعه موردی کرمان)". فصلنامه علمی- پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، سال هفتم، شماره ۳، پیاپی ۲۲، صص ۳۶-۱.
۱۵. هاشمی، ضیاء. (۱۳۸۶). "فوتبال و هویت". فصلنامه مطالعات ملی، سال هشتم، شماره ۲، صص ۱۲۴-۱۰۷.
16. Baledi, R., Mohammadi, F., Asefirad, A. (2012). "Social development in contact and non-contact sports". *Social and Behavioral Sciences*, 46, pp: 347-349.
17. Bloom, M., Grant, M., Watt, D. (2005). "Strengthening Canada: The socio-economic benefits of sport participation in Canada". Ottawa: The Conference Board of Canada, August 2005, p: 1.
18. Burnett, C. (2001). "Social impact assessment and sport development: Social spin-offs of the Australia South Africa junior sport program". *International Review for the Sociology of Sport*, 36, pp: 41-57.
19. Coalter, F. (2010). "The politics of sport for development: Limited focus programmes and broad gauge problems?" *International Review for the Sociology of Sport*, 45(3), pp: 295-314.
20. Cunningham, J., Beneforti, M. (2005). "Investigating indicators for measuring the health and social impact of sport and recreation programs in Australian indigenous communities". *International Review for the Sociology of Sport*, 40, pp: 89-98.

21. Ekholm, D. (2013). "Sport and crime prevention: individuality and transferability in research". *Journal of Sport for Development*, 1(2), pp: 26-38.
22. Elavsky, S., McAuley, E. (2005). "Physical activity, symptoms, esteem, and life satisfaction during menopause". *Maturitas*, 52(3-4), pp: 374-85.
23. John Everett, P. (2005). "Textbook of preventive and social medicine". Translated by Hossein Shojaei Tehrani, 17th Edition, Tehran: Smat Publication.
24. Kantoma, M., Stamatakis, E., Kaakinen, K. (2010). "The relationship between physical activity and academic achievement". *Proceeding of the National Academy Sciences of the USA*, 110(5), pp: 1917-1922.
25. Konstantinos's, P., Skordilis, M., Tripolitsi, A. (2010). "Validity and reliability evidence of the attitudes towards physical activity of Greek prisoners". *Biology of Exercise Journal*, 6(2), pp: 39-48.
26. Lawson, H. A. (2005). "Empowering people, facilitating community development, and contributing to sustainable development: The social work of sport, exercise, and physical education programs". *Sport, Education and Society*, 10, pp: 135-160.
27. Levermore, R. (2008). "Sport: a new engine of development?" *Progress in Development Studies*, 8(2), pp: 183-90.
28. MacDonald, M. (2003). "A comparative report of health care provisions in prisons in Poland, Hungary and the Czech Republic". The European Institute for Crime Prevention and Control, Affiliated with the United Nations Helsinki, HEUNI Paper No. 19.
29. Matsui, N. (2004). "Social development index as capability proxy: An illustration of South and East Asia". 4th International Conference on the Capability Approach "Enhancing Human Security", Italy, University of Pavia, March 2008, available from: www.unipv.it.
30. Moore, S. C., Shepherd, J. P. (2007). "The effect of rugby match outcome on spectator aggression and intention to drink alcohol". *Criminal Behavior and Mental Health*, 17, pp: 118-127.
31. Nichols, G. (2004). "Crime and punishment and sports development". *Leisure Studies*, 23, pp: 177-194.
32. Report of United Nations Inter-Agency Task Force on Sport for Development and Peace. (2002). "Sport for development and peace towards achieving the millennium development goals". Available from: www.un.org/sport2005/resources/task_force.
33. Report of United Nations. (2000-2005). "Resolution 59/10 adapted by the general assembly". Available from: www.un.org/sport2005/resources.
34. Smith, C., Hancock, H., Mortime, J., Eckerta, K. (2007). "A randomized comparative trial of yoga and relaxation to reduce stress and anxiety". *Complementary Therapies in Medicine*, 15, pp: 77-83.